

Bewaar het Pand

JAARGANG 58 • DONDERDAG 20 JULI 2023

13

Het is tijd...

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING VAN DE OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Het is tijd...

“Het is tijd voor de HEERE dat Hij werke, want zij hebben Uw wet verbroken.”

Psalm 119: 126

Wie Psalm 119 leest, kan er niet omheen. Hier zingt een mens die een bijzondere band heeft met het Woord van de Heere. In bijna elk vers brengt hij het tot uitdrukking. Hij raakt er niet over uitgezongen. Er is een innerlijke betrokkenheid van zijn hart op het Woord en de dienst van de Heere. “Hoe lief heb ik Uw wet. Ze is mijn betrachting de ganse dag. Ik heb Uw getuigenissen genomen tot een eeuwige erve. Want ze zijn mijns harten vrolijkheid. Heere, ik heb mijn hart geneigd om Uw inzettingen eeuwig te doen, ten einde toe.” Wat is dat? Dat is een vrucht van genade. Uit alles blijkt dat het in deze Psalm geen oppervlakkig gevoel betreft, niet iets van de buitenkant. In de kern van zijn leven ligt het verankerd: hij kan niet leven zonder de Heere. Met heel zijn wezen haakt hij naar het heil des Heeren, zoals dat in Gods getuigenissen tot hem komt.

Weet u wat daar onlosmakelijk aan verbonden is? Als er oprechte liefde tot de dienst des Heeren is, dan is er in beginsel ook afstand gekomen tot de zonde. In het leven der bekering haten en ontvluchten we de zonde. Dan zijn we aller zonde vijand geworden. Dan is er verdriet in mijn hart als ik merk dat die goede Wet van de Heere overtreden en geschonden wordt. Allereerst in mijn eigen leven. Daar weet deze dichter van. Maar ook als hij om zich heen ziet. “Uw wet heb ik lief”, zegt hij, “maar ik haat de kwade ranken.” Daar heeft hij een afkeer van. Van alles wat tegen de Heere en Zijn Woord ingaat. Het verdriet Hem zeer. “Waterbeken vlieten af uit mijn ogen, omdat ze Uw wet niet onderhouden.” Diepe smart vervult zijn binnenste, als hij dat ziet.

Dat verdriet brengt hij in onze tekst schrijnend tot uitdrukking. “Ze hebben Uw wet verbroken...” Dat is het wat deze dichter bezighoudt. Daar lijdt hij aan. Dat is zijn klacht. Er klinkt ook verontwaardiging door. “Die wet van U, Heere! die ik zo liefheb, waaraan ik mijn hart verpand heb, die verbreken ze! Die schenden ze!”

Nu weet hij één ding. De Heere zal er aan te pas moeten komen. Misschien merkt hij er naar zijn gedachten al te weinig van. Het lijkt wel, alsof de Heere niet werkt. Vandaar zijn schreeuw naar boven: “Het is de hoogste tijd, Heere, dat U werken gaat!” Met deze roep om hulp belijdt de dichter zijn eigen onmacht. “Het is tijd voor de Héere, dat Hij werke...” Hij moet het doen. Dat belijdt deze zanger. “Heere, het breekt mij bij de handen af. Ik loop er op stuk. Ik ben ten einde raad. Ik weet niet wat ik er aan

moet doen.” De dichter, hij weet het: de Heere Zelf zal moeten opstaan en er Zijn goddelijke hand aan moeten leggen. Het is Zijn zaak. Hij zal Zelf moeten werken. Alle menselijke hulp baat niet zonder Zijn zegen. Ik moet het aan Hem overgeven. En van Hem hulp verwachten.

Er is alle reden om dit gebed ook in 2023 te bidden. Vanwege de nood in de wereld. Vanwege land en volk. Vanwege de kerken en de gezinnen. Misschien wel vanwege de situatie van uw eigen leven. Ik verwoord de toepassing met woorden van een oude schrijver, ds. Th. van der Groe. Hij besloot er één van zijn biddagpreken mee. Vier plichten noemt hij.

“Als het tijd is voor de HEERE om te werken, dan zal het tijd voor ons zijn om te geloven, om de HEERE te laten werken, onszelf en alles geheel aan Hem over te geven en alleen op Hem te vertrouwen.

Als het voor de HEERE tijd is om te werken, dan zal het voor ons tijd zijn om te bidden, om ernstig, ootmoedig en gelovig, vurig en aanhoudend te bidden. Om dagelijks voor onszelf en de onzen en voor land en kerk in de bres te staan. Opdat Hij ons toch niet zou verderven, maar ons genadig zou helpen en verlossen.

Als het voor de HEERE tijd is om te werken, dan zal het voor ons tijd zijn om geduldig en gelovig op Hem te wachten. Die gelooft, die zal niet haasten. Wij moeten de Heere in Zijn werk geen paal noch perk voorschrijven, maar ons in stille ootmoed en gebogenheid voor Hem vernederen, opdat Hij Zijn eeuwige raad en welbehagen uitvoert.

Eindelijk, als het tijd is voor de HEERE dat Hij werke, dan zal het ook mede voor ons tijd zijn om te werken in Gods weg. Om door Zijn genade en bijstand de handen aan het werk te slaan, onder en achter de Heere, ieder in eigen staat, beroep en standplaats, en naar de kracht, middelen en gaven die God verleent alles te doen en aan te wenden dagelijks wat wij kunnen. Voor onszelf, voor onze families en gezinnen, voor alle anderen, en ook voor volk en kerk. Opdat de verbroken Wet des Heeren weer opgericht en hersteld zou worden.”

DS. J.M.J. KIEVIET

VOOR DE JEUGD

Ga nou maar feesten, Flupland

Daarna zeide Elía tot Achab: Trek op, eet en drink; want er is een geruis van een overvloedigen regen.

1 Koningen 18:41

Het gebeurde in de jaren zestig van de vorige eeuw. De oud gereformeerde predikant ds. M.A. Mieras moest preken in het Zeeuwse dorp St. Philipsland, Flupland in de volksmond. Daar zou die week een kermis gehouden worden en de kerkenraad had gevraagd of de dominee er streng tegen wilde waarschuwen. Ds. Mieras deed dat echter niet. Met geen woord sprak hij over de kermis. Hij sprak wel heel ernstig over het oordeel van God over de zonde. En over het grote geluk van Gods kinderen. De gemeente lag onder beslag van het Woord. Aan het einde van zijn preek zei de dominee, een beetje cynisch: 'Ga nou maar feesten, Flupland.' Niet één van de gemeenteleden durfde het aan om naar de kermis te gaan. Elia zei ook zoiets tegen Achab. En hoe reageerde die?

De baälprofeten zijn gedood. En dan kijkt Elia Achab aan. Zou hij nu het bevel geven om ook Achab om te brengen? Nee, we lezen in de tekst dat Elia tegen hem zegt: *Trek op, eet en drink...* En als er één mens was die een zucht van verlichting moest slaken, dan was het deze Achab wel. Want hij had inderdaad te vrezen dat nu zijn beurt gekomen was. En dat hij voor de God van hemel en aarde zou moeten verschijnen om reken-schap af te leggen.

Maar ook nu wordt Achab gespaard. En als Elia tegen hem gaat spreken, dan geeft hij dat wonderlijke bevel: *trek op, eet en drink*. En naast het bevel om te eten en te drinken is er de belofte: *...want er is een gedruis van een overvloedige regen*. Achab wordt niet alleen gespaard, maar hij krijgt ook nog een belofte.

Toch blijft het een wonderlijk bevel. Want zou Elia de koning niet moeten oproepen tot bekering? Zou hij niet moeten zeggen: Achab, ga in uw binnenkamer? Waarom zegt hij: ga maar eten en drinken?

Wel Elia bedoelt dit spottend. Net als dominee Mieras. Dit is ironie. 'Nou Achab, ga nou maar feesten, ga nou maar eten en drinken.' Elia kent Achab als een onverbeterlijke materialist. Iemand die genoeg heeft aan en opgaat in de welvaart. Die aan niets anders kan denken dan aan eten en drinken. Elia wist wat voor mens deze koning was. Toen de honger sterk was in Samaria, bekommerde Achab zich niet om zijn onderdanen, maar alleen maar om zijn paarden en muilezels. Als hij

die maar in leven kon houden. En nu? Waar denkt Achab nu aan? Eten en drinken. Nou ga dan je gang maar, zo zegt Elia. Wat een mens, die Achab.

Maar de Schrift zegt dit niet alleen van Achab. Er zijn nog steeds mensen die alleen maar in beslag genomen worden door het stoffelijke. Door eten en drinken, kleding, geld, huizen, auto's, vakanties, amusement enzovoorts. Hogere idealen hebben ze niet. Dat is alles. Wat de wereld biedt. Wat de aarde oplevert. Wat je in dit leven kunt grijpen.

En wie van ons hoort bij die categorie mensen? Laat niemand denken dat hij of zij daar te goed voor is. Want het zit in ons allemaal. Wat het oog kan zien en wat de mond kan proeven en wat de handen kunnen vasthouden, dat heeft hun hart. Wie van ons leeft dat nog uit, wie van ons is nog net zoals Achab?

Het is wel duidelijk dat Israël met zo'n koning niks opschiet. Want dat heeft het volk geen enkele zegen bezorgd. Nu is er zoveel gebeurd. De Heere heeft bewezen dat Hij God is. Nu zijn Achab en het volk gespaard. Nu zou Achab het volk toch wel voorgaan in dankzegging en aanbidding? Maar nee. Nog steeds verstaat Achab zijn verantwoordelijkheid niet.

Want als Elia zegt: ga maar eten en drinken, dan doet hij het ook nog. *Alzo toog Achab op om te eten en te drinken*. Hij valt niet op zijn aangezicht en hij zegt niet: 'Elia wat moet ik doen om zalig te worden?'

Er is niets dat Achab breken kan. Niet de schrik des Heeren. Niet het vuur dat van de hemel viel. Maar ook niet de liefde des Heeren. Niet de belofte van die overvloedige regen. Nee, eten en drinken. Dat is alles.

Gelukkig voor Israël is er ook nog een ander op de Karmel. Iemand die wel zijn verantwoordelijkheid verstaat. Iemand die ook de kracht van het gebed kent. Dat komt de volgende keer, Deo volente.

DS. M.A. KEMPENEERS
WWW.BEWAARHETPAND.NL

Klimaat en kerk

Klimaatactivisten dreigen vanaf 9 september elke dag de A12 in Den Haag te gaan blokkeren. De actiegroep Extinction Rebellion zegt haar plannen pas te staken als de overheid alle subsidies aan de fossiele industrie afschaft. Het is terecht dat de overheid probeert deze illegale acties tegen te gaan, waarbij de openbare orde en veiligheid in het geding zijn. Toch dragen deze klimaatactivisten er wel aan bij dat de zorgen voor klimaatveranderingen steeds in het nieuws komen en alle aandacht krijgen.

Er is duidelijk een groeiende aandacht voor klimaat en milieu. De alarmbellen vanwege ongewone klimaatgebeurtenissen rinkelen voortdurend. In meerdere landen rijgen hitte- en droogtereclen zich aan. Deskundigen verwachten in het komende jaar een hogere gemiddelde temperatuur op aarde dan ooit. Niet eerder was het zeewater zo warm. Om die reden houden wetenschappers hun hart vast. En plakken activisten hun lichamen vast aan het Haagse asfalt.

Dat laatste mag geen reden zijn dat we als gereformeerde gezindte de ogen sluiten voor klimaatveranderingen met alle mogelijke gevolgen van dien. We zijn en blijven immers door de Schepper van hemel en aarde aangesteld als rentmeester van deze aarde.

Dat geeft enerzijds rust en ontspanning, omdat ook wat betreft het klimaat op aarde het God nooit uit de hand loopt. Blind klimaatactivisme met een ideologische gedrevenheid van menselijke maakbaarheid is dan ook niet de aangewezen weg.

Anderzijds moeten we wel onze verantwoordelijkheid nemen om de van God gegeven aarde niet uit te buiten en te verwaarlozen, maar zijn we geroepen om die te bebouwen én te bewaren. En misschien blijft het een hele uitdaging om aan dat laatste wat meer handen en voeten te geven dan in de achterliggende decennia vaak het geval was.

Geestelijke kaalslag

Is er veel media-aandacht voor een veranderend klimaat, ondertussen kunnen we de ogen nog minder sluiten voor de steeds ernstiger geestelijke crisis in het Westen. Deze kaalslag houdt onverminderd aan. Zomaar een aantal berichten uit één maand:

• 21 juni 2023: Eén op de drie Zwitsers niet-religieus – aantal protestanten daalt snel

Ruim 32 procent van de Zwitsers noemt zich niet-religieus. Dat is zo'n 27 keer zoveel als een halve eeuw geleden. Het aandeel protestanten in het land van Zwingli en Calvijn is nu 21 procent. In 2010 was dit nog 28 procent.

• 21 juni 2023: Nederlandse Gereformeerde Kruiskerk in Hoofddorp opgeheven

De Nederlandse gereformeerde Kruiskerk in Hoofddorp wordt per 31 december opgeheven. Sinds medio 2019 waren er toenemende zorgen over het zelfstandig kunnen functioneren als gemeente.

• 21 juni 2023: Laatste dienst in Goede Herderkerk Huizen

De protestantse gemeente in Huizen heeft zondagmorgen 2 juli haar laatste dienst gehouden in de Goede Herderkerk. Een constante daling van het aantal leden en zware financiële lasten voor beheer en onderhoud waren de redenen om twee van de drie kerken af te stoten.

• 20 juni 2023: Scheper ziekenhuis Emmen stopt met kerkdiensten

Het Scheper Ziekenhuis in Emmen is na een halve eeuw gestopt met de wekelijkse kerkdiensten voor patiënten. De vieringen werden steeds minder bezocht. In coronatijd waren er geen vieringen, daarna zijn de diensten niet hervat. Patiënten en familieleden vroegen er ook niet om.

• 10 juni 2023: Amerikaanse sociologen: ontkerstening VS onomkeerbaar

Volgens onderzoek van het bureau Gallup is het percentage Amerikanen dat in God gelooft afgenomen van 98 procent in de jaren vijftig tot 81 procent nu. Bij Amerikanen onder de dertig is het zelfs gedaald tot 68 procent. Uit onderzoek van het instituut Pew Research blijkt dat slechts een derde van de generatie geboren tussen 1996 en 2015 zegt zonder enige twijfel in God te geloven.

• 9 juni 2023: Ledental GG daalt, flinke uitstroom naar PKN en HHK

Het is voor het tweede jaar op rij dat het ledenaantal in de Gereformeerde Gemeenten daalt. Het aantal onttrekkingen is met 462 fors hoger dan het jaar ervoor: 319. Dat wil dus zeggen dat alleen al het aantal onttrekkingen in de GG het afgelopen jaar net iets groter is dan het totale aantal (doop)leden van CGK Elburg en CGK Ameide bij elkaar.

• 5 juni 2023: Rooms-katholieke Mattheüskerk in Eibergen dicht

Het kerkbezoek in de Mattheüskerk in Eibergen is de achterliggende jaren hard achteruit gegaan. Ook de inkomsten namen ieder jaar af. Koppel dit aan het probleem om voldoende vrijwilligers te krijgen voor diverse taken binnen de kerk en de hoge leeftijd van de huidige vrijwilligers en sluiting van de kerk bleek onvermijdelijk.

Nee, alsjeblieft geen kerkelijke activisten die zich vastplakken aan het asfalt voor de deur van synodevergaderingen. Maar is een lauheid als in Laodicea als het gaat om de geestelijke kaalslag niet even bedreigend? Wat doen de rinkende alarmbellen met ons – juist ook met het oog op onze jongeren? Zijn we ons echt bewust van de urgentie?

Ds. W.L. van der Staaij

Ambrosius (15)

Bewijzen of kenmerken

Ambrosius wijdt een hoofdstuk aan bewijzen of kenmerken die hij als volgt omschrijft: “Inklevende en hebbelijke waarnemingen van de werkingen van de Geest in de ziel. Of als: daden van genade in ons binnenste, die ons aandeel in de vergeving en het leven te kennen geven, zodanig echter dat ze dit alleen bekendmaken door het licht van de Geest.” Ambrosius noemt dan: het bewaren van Gods geboden, het liefhebben van de broeders en God liefhebben.

Verzamelen van bewijzen

Gods kinderen dienen de dierbare beloften van Christus te beogen. “Echter niet zo dat wij de beloften omhelzen of op de beloften alleen rusten, zonder in die beloften naar Christus te zoeken of Christus te omhelzen. De belofte is slechts de kist en Christus het Juweel in die kist. De belofte is slechts de akker, en Christus de Parel Die in die akker verborgen ligt en waarop voornamelijk gezien moet worden. De beloften zijn de middelen waardoor wij verzekerd worden, niet de dingen waarop wij moeten rusten.” Het gaat niet om de tekenen in het hart, het gaat om het geloof in Christus als onze Gerechtigheid. Er dient meer gedacht te worden aan Christus dan aan de genade in het hart. Anderzijds kan er geen geloof in Christus zijn zonder de genaden in het hart. Er is geen rechtvaardigmaking zonder heiligmaking. Bedenk echter wel dat de heiligmaking in dit leven zeer gebrekkig is. Het gaat niet om volmaaktheid in genade, maar wel om waarheid in genade. Ambrosius noemt de vreze Gods, armoede van geest, hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, berouw, liefde, lijdzaamheid en geloof als teken of bewijs. Gods kinderen twijfelen vaak omdat niets in hun leven volmaakt is. “Een zodanige verzekerdheid die alle twijfel uitsluit is alleen eigen aan de verheerlijkten.” Wie berouw heeft, gelooft en wie door de Geest geleid wordt is een kind van God.

Bewaren van bewijzen

Ambrosius roept Gods kinderen op te luisteren naar het Woord, het geweten en de Geest. Hij roept ook op tot dagelijkse vernieuwing van het geloof in Christus. “Door dikwijls te geloven zullen wij tot op de bodem van ons hart gevoelen dat wij geloven, en zo zullen wij het getuigenis in onszelf hebben dat wij in Christus zijn (1 Joh. 5:10).” Ambrosius roept ertoe op de Bijbel te lezen, de prediking te horen, de sacramenten te gebruiken en te bidden. Heiligheid en reinheid dienen in stand gehouden te worden. ‘Wie zijn weg wel aanstelt, die zal Ik Gods heil doen zien.’ (Psalm 50:23). Wanneer Gods kinderen in moedwillige overtredingen vallen bedroeven zij de Geest van God en verdwijnt de verzekerdheid. Dit

deed David roepen in Psalm 51 ‘Geef mij weder de vreugde uws heils.’ “O, laten wij oppassen voor het bevleken van onze bewijzen, voor het verontreinigen van onze bewijzen door zondige daden.” Geef geen gehoor aan slechte twijfels, vrezes of tegenwerpingen van de satan en het eigen hart. Luister naar wat God zegt in Zijn Woord. Zoekt de genaden van de Geest bij alle gelegenheden in gedurige oefening te houden. Als je God daadwerkelijk liefhebt, kun je aan die liefde niet twijfelen. Een luit waar niet op gespeeld wordt, maakt geen muziek. Een gewoon stuk hout maakt ook geen muziek. Maar als je op de luit speelt, worden mooie klanken voortgebracht. Met een gewoon stuk hout kan dat niet.

Benutten van bewijzen

De bewijzen of kentekenen brengen tot bewondering van Gods onnaspeurlijke genade in de Heere Jezus Christus. Het geeft verwondering overgebracht te zijn in het Koninkrijk van God. Er dient een sober, matig en zelfverloochenend gebruik te zijn van de kentekenen. Er moet meer op Christus gezien te worden dan op de kentekenen in het hart. Maak geen afgod van genade in het hart. Vertrouw op Christus alleen. Pleiten in vertrouwen op alle dierbare beloften van het Evangelie is ook vrucht. Beloften worden om niet gegeven aan hen die uitermate onwaardig zijn in eigen oog. Nut is ook het vrolijk dragen van kruisen. Paulus en Silas zongen in de kerker. Het lijden duurt kort en de heerlijkheid is eeuwig. Een vrucht is ook net als Mozes liever met het volk van God verdrukt te worden, dan de genietingen van de zonde te hebben. Vrucht is ook vrijmoedige nadering tot de troon der genade in het gebed. “Verzekerdheid geeft het gebed vurigheid.” Verzekerdheid spoort aan alles te vragen wat nodig is. Vrucht is ook alles wagen voor Christus. De duivel en de mensen kunnen niet doen wat zij willen. Daarna noemt Ambrosius een ernstig verlangen naar de verschijning van Christus, het verlangen om ontbonden te zijn en met Christus te zijn. Walging van, verontwaardiging over, strijd tegen en waken tegen verleidingen tot de zonde. Weerstaan van twijfels, bezwaren en verzoeking. Wie een sterke verzekerdheid wil hebben moet tot God gaan om verdere opening van de ogen om meer op de Zaligmaker te zien. Roep in herinnering de gunst en liefde van God die u in het verleden ondervond.

DS. A. VAN HETEREN

Het Bijbelboek Ruth

De akker van Boaz

2b En zij zeide tot haar: Ga heen, mijn dochter!

3 Zo ging zij heen, en kwam en las op in het veld, achter de maaiers; en haar viel bij geval voor, een deel van het veld van Boaz, die van het geslacht van Elimelech was.

4 En ziet, Boaz kwam van Bethlehem, en zeide tot de maaiers: De HEERE zij met ulieden! En zij zeiden tot hem: De HEERE zegene u!

De akker van Boaz

In gedachten gaan we naar de akker van Boaz. Het is de tijd van de gersten oogst (Ruth 1: 22). Uit het Oude Testament weten we dat dat een blijde tijd is. De Heere heeft gezorgd dat de gewassen groeiden op het land. En nu kan de oogst worden binnengehaald. Op de akkers zien we drie groepen mensen: Voorop gaan de maaiers, hun sikkels in de hand om de halmen af te snijden. Achter hen de binders die de bossen halmen bijeenbinden tot schoven. En een stuk daarachter de arme arenrapers en -raapsters.

Onder die laatste groep bevindt zich een jonge weduwe uit Moab. Ruth is haar naam. Via haar schoonmoeder Naómi heeft ze iets gehoord van het wonderlijke recht der armen, dat de Heere heeft laten vastleggen in de wetten van Israel (Lev. 19: 9-10; Lev. 23: 22; Deut. 24: 19). Weduwen, wezen en vreemdelingen mogen aren rapen op de akker. Ruth heeft aan haar schoonmoeder gevraagd of zij ook zo naar een van de akkers van Bethlehem mag gaan. Om daar bukkend en buigend aren bijeen te brengen. In haar vraag lag een dringende klank ('Laat mij toch...'). Naómi heeft haar schoondochter toestemming gegeven. 'Ga heen, mijn dochter', zo heeft ze gezegd. Matthew Henry tekent aan dat Ruth op dit punt in allerlei opzichten een voorbeeld is: In nederigheid. In haar ijver. In haar achting voor haar schoonmoeder. En in haar steunen op Gods voorzienige leiding.

Toevallig?

De akker waar Ruth terechtkomt, behoort toe aan Boaz. Ogenschijnlijk komt Ruth daar toevallig. Zo lijkt Gods Woord het ook te zeggen: 'haar viel bij geval voor een deel van het veld van Boaz'. Daarmee wordt echter alleen aangeduid hoe de dingen vanuit Ruth bezien verlopen. Zij heeft niet bewust een plaats op de akker van Boaz gezocht. Maar als we de dingen bezien vanuit de Heere en Zijn leiding, ligt alles zo anders. Dan schittert Gods voorzienigheid. De Heere brengt Ruth op de akker van de man die een bloedverwant van Elimelech is, en in wiens ogen Ruth genade zal vinden.

De Bijbel tekent de dingen hier zo naar het leven. Want is het nog steeds niet zo, dat sommige dingen voor onze menselijke waarneming heel toevallig schijnen te gebeuren, maar dat achteraf bezien de wonderlijke leiding van de Heere erin schittert?

Meer dan Boaz

In vers 4 wordt de aandacht op Boaz gericht: 'En zie Boaz kwam van Bethlehem'. Het is belangrijk om bij het lezen van Ruth te bedenken, dat Boaz in dit Bijbelboek een type of voorafschaduw van de komende Christus is. Dat wordt bijzonder duidelijk in zijn losserschap. Maar ook in onze tekst zien we al iets van de glans van de komende Messias oplichten. Boaz de lossers – in hem is kracht, betekent zijn naam – komt vanuit Bethlehem. Om zich te ontfemen over een arme weduwe uit Moab!

Meer dan Boaz is Christus. In Hem is bij uitstek kracht. Hij is een Man van groot vermogen. En het is Zijn werk om als de bevoegde Lossers in te staan voor een arm en schuldig volk. Hij is gekomen vanuit Bethlehem om arme zondaren op te zoeken in hun schuld en verlorenheid. Mocht u uw verloren zaak reeds in Zijn hand geven?

Begroeting

We keren terug naar de geschiedenis. Als Boaz de akker betreedt, groeten hij en zijn werknemers elkaar. Dat gebeurt op een opmerkelijke manier. De gewone Joodse groet was – zo weten we – sjaloom. Maar Boaz gebruikt andere woorden: 'De HEERE zij met ulieden'. En de maaiers antwoorden op een vergelijkbare wijze: 'De HEERE zegene u'. Die begroeting is zeker in de goddeloze richterijdtijd opvallend. Blijkbaar is Boaz er als werkgever diep van doordrongen, dat zijn personeel de HEERE nodig heeft ook in het dagelijks werk. En hij schaamt zich er niet voor, dat onder woorden te brengen. Zijn werknemers zijn er op hun beurt ook van overtuigd, dat hun werkgever niet zonder Gods zegen kan. En ook zij brengen dat onder woorden. Zo is er vanuit deze wonderlijke geschiedenis ook een lijn te trekken naar ons dagelijks werk. Hoe spreken wij op ons werk met onze collega's? Gods Woord wil ook ons dagelijks werk en ons dagelijks leven stellen in het licht van de aanwezigheid en zegen van de Heere!

DS. A.J.T. RUIS

Rouwsamenkomst

De volgende keer hopen we een uitgebreide vraag over het gebeuren rond Elia en de baalpriesters op de Karmel te behandelen. Nu even een vraag tussendoor over het karakter van een rouwsamenkomst.

Een trouw lezer van ons blad woonde onlangs een rouwplechtigheid bij voorafgaande aan een begrafenis. Deze samenkomst werd geleid door een predikant die aan het begin Votum en Groet uitsprak en aan het einde de Zegen. Net zoals in een kerkdienst gebeurt. De vraagsteller vroeg zich af of dit wel juist is. Een dergelijke samenkomst is toch anders van aard dan een trouwdienst of een kerkdienst?

Dit is juist gedacht. Een kerkdienst vindt plaats onder leiding van de kerkenraad. En onze erediensten zijn inderdaad zo ingericht dat de voorganger de handeling van Votum en Groet vooraf verricht en aan het einde van de dienst de zegen oplegt. Een rouwplechtigheid vindt echter niet plaats onder de verantwoordelijkheid van een kerkenraad, zelfs al zou deze in een kerkgebouw plaats vinden, maar wordt geleid door de begrafenisondernemer. De begrafenisondernemer geeft de predikant op een gegeven moment de gelegenheid om te spreken, zowel in het rouwcentrum of kerk en op het graf. Na afloop geeft de predikant de leiding dan weer aan de begrafenisondernemer.

Vooraf vindt geen ambtelijk 'consistoriegebed' plaats en de dominee wordt ook niet opgebracht, samen met een handdruk. We zien een begrafenis dus als een familieaangelegenheid. Met een trouwerij is het weer anders. Dan komt het bruidspaar in Gods huis in het midden van de gemeente en wordt er een dienst belegd onder leiding van de kerkenraad. Tijdens die dienst wordt het Woord gebracht, de gebeden worden opgezonden en Gods zegen wordt gevraagd voor het knielende bruidspaar.

Bij een begrafenis komt de familie dus samen en bij een trouwerij de gemeente onder leiding van de kerkenraad. Om die reden is het wel goed om van een trouwdienst te spreken, maar niet van een rouwdienst. Rouwsamenkomst is dan het woord. In een rouwsamenkomst kunnen daarom ook andere dingen naast de meditatie plaats vinden, zoals een in memoriam of een andere bijdrage van de familie. Ik ga nu niet in op allerlei andere zaken die hiermee samenhangen, maar ik beperk me tot het antwoord op de vraag of we van een rouwsamenkomst een rouwdienst mogen maken.

Ik vind het vreemd dat de kerkorde in artikel 65 spreekt van de mogelijkheid dat een kerkenraad vanwege het overlijden van een gemeentelid een dienst belegt. Als een kerkenraad dat wil moet het dus een kerkdienst worden onder verantwoordelijkheid van de kerkenraad. Die heeft dan de leiding en niet de begrafenisondernemer. Dan is het niet langer een familieaangelegenheid meer, maar een officiële dienst met een officiële verkondiging van het Woord. Als konsekwentie moet dan ook het Woord centraal staan en niet het leven van de overledene. En mogen er uitsluitend ambtelijke taken verricht worden.

Je hoort nogal eens dat er op de begrafenisdag een dankdienst voor het leven van de overledene wordt gehouden. Weer dat woord dienst. Als je dan dat woord zo graag gebruikt spreek dan in plaats van een dankdienst van een rouwdienst. In de schaduw van de dood en de vergankelijkheid van het leven en de ernst van de eeuwigheid is naar mijn persoonlijke gedachte het spreken van een dankdienst niet gepast. Al ben je nog zo dankbaar dat je een lieve moeder mocht hebben, de dood heeft scheiding gemaakt en bepaalt ons bij onze eigen dood. Verootmoediging vanwege de zonde, rouw en droefheid moeten het karakter zijn van een rouwsamenkomst. En in die samenkomst mogen we de Heere danken voor onze lieve moeder die Hij ons gaf.

Laatst werd ergens een meisje begraven die bij een verkeersongeluk om het leven was gekomen. In de aankondiging van de rouwsamenkomst werd ook al gesproken van een dankdienst voor haar leven. Dat moet iedereen natuurlijk zelf weten, maar ik had andere gevoelens toen ik mijn kind moest begraven. We moesten iets meer van de joodse gewoonte hebben om bij een begrafenis misbaar te maken. De dood is een vreselijke vijand. Die evenwel voor Gods kinderen teniet is gedaan. En als God Zijn genade verheerlijkt heeft in het leven van de overledene, dan moeten we daar zeker de Heere voor danken, zeker op het graf. Want dat is de overledene die van ons werd weggenomen ook aan het doen. Eeuwig en volmaakt.

Conclusie: van niet ambtelijke samenkomsten dus geen dienst maken. Hartelijk dank voor de vraag en de volgende keer gaan we naar de Karmel.

DS. K. HOEFNAGEL

Lezen we de Bijbel nu anders dan voorheen? (7)

Nog steeds zijn we met deze vraag bezig. De vraag naar de manier waarop we de heilige Schrift lezen. Is die anders geworden? Of misschien wel: worden we er door hedendaagse theologen en dienaren van het Woord toe aangezet – nadrukkelijk of meer subtiel – om de inhoud van het Woord van God anders te waarderen dan de eeuwen door gebeurde? In eerdere bijdragen gaf ik daarvan enkele voorbeelden. In dit voorlaatste artikel plaats ik enkele kanttekeningen bij het boek *Lezen en laten lezen* van de hand van dr. A. Huijgen dat in 2019 verscheen. De vorige keer citeerde ik er een en ander uit, zonder veel commentaar. Nu dus een kleine reactie.

Al te verstandelijk?

Aan het boek is een motto meegegeven: “En wie het niet ervoer, die weet het niet.” Een regel, weggelopen uit een gedicht van M. Vasalis. Het is nogal een prikkelende stelling. Een soort kenmerken-uitspraak. Weten en kennen, dat doe je uit ervaring. Heb je die ervaring niet, dan weet je het ook niet. Een pleidooi voor bevinding dus eigenlijk. De inleiding van het boek begint dan ook met de psalmregel: “Gods verborgen omgang vinden zielen waar Zijn vrees in woont.” [13]. Deze inzet doet vertrouwd aan. Het gaat over “de intimiteit en de nabijheid van de levende God.” Op meer dan één plaats lees ik over “waarheid in het binnenste” [68, 139]. Via deze inzet komt de schrijver al snel bij wat het dan niet is. “Het gevaar dat ik zie, het front waartegen ik strijd, is een diepgeworteld rationalisme in de benadering van de Schrift” [17]. Het blijkt een van de meest gebruikte typeringen in dit boek te zijn: “rationele constructies” [99], “rationalisering van het omgaan met de Bijbel” [125].

Maakt Huijgen ook duidelijk wat hij er mee bedoelt? Ja, dat doet hij. Een belangrijk voorbeeld vindt hij “in de pogingen om de waarheid van de Bijbel met rationele, soms natuurwetenschappelijke argumenten te ondersteunen of zelfs te bewijzen” [17]. Anders gezegd: “... de vraag naar het feitelijke gehalte van wat de Bijbel beschrijft. (...) Met name in orthodoxe kringen wordt de historische betrouwbaarheid van de Bijbel belangrijk gevonden.” [125]. De opvattingen waartegen dr. Huijgen zich in dit boek keert, zijn die van de mensen die menen dat de feiten die in de Bijbel beschreven zijn, ook werkelijk historische feiten zijn. Waar hebben we het dan over? In ieder geval over de eerste hoofdstukken van Genesis en over nog veel meer.

Wat ik pijnlijk mis in dit boek is begrip en invoelingsvermogen met hen die beducht zijn voor het aantasten van het gezag van de Heilige Schrift. Vond dat al niet teveel plaats, ook en juist in kerken die zich ooit gereformeerd noemden? Zien we niet in grote delen van wat ooit de gereformeerde gezindte was een relativisering van het gezaghebbend spreken van de heilige Schrift? Vroegere bolwerken van gere-

formeerde orthodoxie zijn tot niets geworden. Men kent en vindt haar standplaats zelfs niet meer... Het zijn toch de minste christenen niet die zich de traditionele opvatting van de schepping en van de wonderen in de Bijbel niet zomaar willen laten afpakken?

Iets vergelijkbaars kom ik tegen op pag. 170. Een eenvoudig gemeentelid vraagt aan zijn of haar dominee “of hij wel gelooft dat de opstanding een historisch feit is.” Kennelijk is er aanleiding om deze vraag te stellen. Maar dr. Huijgen noemt het “een teken van armoede.” Nee, niet de mogelijke opvatting van de dominee, maar de toets door het gemeentelid. Het zou een bedenkelijke test zijn “of de ander wel zuiver op de graad is.” Dat begrijp ik echt niet.

Wat ik vragen wil: gaan kerk en theologie werkelijk te gronde aan een zogenaamd rationalisme dat een hoge opvatting over de heilige Schrift heeft? Is het traditionele, katholieke lezen van de Schrift echt de grootste bedreiging van de kerk van nu? Is dat er de oorzaak van dat vele duizenden per jaar de kerk verlaten? Of is het anders? Verliest de kerk haar kracht van overtuiging en werving niet juist aan een steeds lager wordende opvatting over de Schriften? Namelijk wanneer een postmoderne relativiseringsdrang wordt toegelaten in onze waardering van de heilige Schrift. Ligt niet eerder daar het front? Ik tekende uit de mond van dr. W. van Vlastuin ooit op: “Een postmoderne relativisering zou wel eens schadelijker kunnen zijn dan een orthodoxe objectivering.”

Heilsfeiten en andere feiten

Dat brengt me bij het volgende. Het is duidelijk dat dr. Huijgen zich de feitelijke opstanding van Christus niet wil laten ontnemen [125, 169]. Ik erken: de heilsfeiten zijn méér dan feitelijk historisch. De geestelijke waarde ervan wordt slechts gekend door het geloof. Maar tegelijkertijd zijn ze wel degelijk dateerbaar historisch. Met deze centrale belijdenis staat of valt de christelijke belijdenis. Maar hoe staat het dan met andere in de Bijbel als feiten beschreven gebeurtenissen? Ik noem de sprekende slang, de stilstaande zon, de sprekende ezel van Bileam, Jona in de vis? Val niet in de kuil van de logica, zegt Huijgen. Dat gebeurt als je beweert dat die verhalen dan ook feitelijk gebeurd zouden zijn. Niet alles in de heilige Schrift heeft immers hetzelfde soortelijk gewicht [50]. Trouwens, zo lees ik op p. 172, “de bijbelschrijvers zijn veel minder en anders geïnteresseerd in wat zij historisch noemen dan wij.”

Is dat echt zo? Neem de uittocht uit Egypte. Een gebeuren dat keer op keer wordt aangehaald door profeten, psalmisten en apostelen als fundamenteel voor Gods verbondshandelen met Zijn volk. In het bewustzijn van Israël absoluut een historisch feit.

Ik denk ook aan een gebeurtenis als de zondvloed. Als veel eeuwen later Jesaja het volk in ballingschap een nieuwe toekomst voorzegt, wijst hij op de trouw van God, met een duidelijke verwijzing. “Dat zal Mij zijn als de wateren van Noach, toen Ik zwoer dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden gaan. Alzo heb Ik gezworen...” [Jes. 54]. Als het ene niet feitelijk waar was, zal dan het andere wel feitelijk waar worden? Ik bedenk met schrik: dan is de prediking ijdel, dan is ook ijdel mijn geloof.

Mag ik het nog een beetje uitbreiden? Als Jona in de vis meer Joodse gein dan geloofwaardig feit is - hoe zit het dan met de tekenen die de Heiland deed? Water in wijn veranderd. Petrus op het water. Een dode jongen weer

levend. Even absurd als de stilstaande zon, toch? Trouwens, geboren uit een maagd? Lichamelijk ten hemel gevaren? Ook hiervan geldt, wat de schrijver typeert als “tegen de natuurwetenschappelijke consensus in” [50]. Mijn vraag: wie bepaalt de grens van de reductie die ik in dit boek ontwaar? “Waar blijven we?”, aldus de titel van een boek uit de jaren zestig...

[slot volgt]

DS. J.M.J. KIEVIET

HELPEDE HANDEN

Pastorale vragen over autisme en huwelijk

De laatste jaren is er meer aandacht voor de problematiek die mensen met autisme of direct betrokkenen bij mensen met autisme, zoals een echtgeno(o)t(e), ouders en kinderen kunnen ervaren. In toenemende mate worden ambtsdragers en hulpverleners geconfronteerd met vragen over autisme en de huwelijksrelatie. In deze situaties is het belangrijk dat ambtsdragers de juiste informatie hebben over autisme en welke pastorale vragen er kunnen leven.

Sinds de zondeval leven we in een gebroken wereld. Deze gebrokenheid wordt ook zichtbaar in huwelijksrelaties. Goede communicatie, wederzijds begrip en (h)erkenning zijn essentieel om een (huwelijks-)relatie aan te gaan en te onderhouden. Het gaat erom dat beide echtgenoten in staat zijn om de ander te steunen, te helpen én te versterken. Dit betreft niet alleen de (huwelijks-)relatie maar ook de opvoeding van de kinderen. Juist bij communicatie, wederzijds begrip en (h)erkenning kan er een probleem zijn als één van beide echtgenoten of beide echtgenoten een vorm van autisme heeft of hebben. Dit probleem is er omdat mensen met autisme doorgaans meer moeite hebben met de sociaal-communicatieve wederkerigheid; het omgaan en begrijpen van elkaar. Hierdoor ontstaat vaker miscommunicatie, onbegrip en een zich onbegrepen voelen. Het gevolg hiervan is dat zowel de persoon met autisme als de echtgeno(o)t(e) zich miskend voelt en het gevoel krijgt dat hij of zij de enige is die zich verantwoordelijk voelt voor het onderhouden van de huwelijksrelatie én de opvoeding van de kinderen. Een stabiele omgeving heeft een positieve invloed op de persoon met autisme.

Daarnaast kan iemand met een gemiddelde of hogere intelligentie bepaalde problemen door zijn intelligentie compenseren. Bijvoorbeeld door te bedenken wat gewenste of gebruikelijke omgangsvormen en reacties zijn. Een stabiele omgeving en een gemiddelde of hogere intelligentie zijn

echter niet altijd voldoende om te voorkomen dat problemen worden ervaren.

In het pastoraat kan men te maken krijgen met een huwelijk waarin één van beide of beide autisme heeft, waardoor problemen worden ervaren in de huwelijksrelatie. Elke situatie is specifiek en daarbij spelen omgevingsfactoren zoals het (h)erkennen van de diagnose autisme, de draagkracht van de echtgeno(o)t(e), de grootte van het gezin en eventuele hulpverlening een belangrijke rol. Vooropgesteld: het pastoraat is geen vorm van hulpverlening. Toch heeft een echtpaar waar genoemde problematiek speelt, behoefte aan het pastorale contact om op deze wijze raad en leiding te ontvangen.

Het is wenselijk dat er binnen de kerkelijke gemeente preventief aandacht gegeven wordt aan de problematiek, bijvoorbeeld door zich te bezinnen op huwelijksstoerusting waar ook aandacht is voor problematiek zoals autisme, ondersteuning van het echtpaar of het vergroten van het netwerk van het echtpaar. Echter op het moment dat ambtsdragers geconfronteerd worden met huwelijksproblematiek, heeft een echtpaar doorgaans al een weg van uithouden, zoeken van oplossingen en hopen op verbetering afgelegd. De nood is daardoor soms zo groot dat één van beide of beiden aangeven de situatie niet langer vol te houden. De vraag is dan hoe en binnen welke kaders te handelen?

Helpende Handen heeft een handreiking voor ambtsdragers geschreven met daarin aandacht voor de problematiek en hoe men pastoraal handelen kan. De handreiking is op te vragen via w.vanhell@helpendehanden.nl of bj.noorlander@helpendehanden.nl. Daarnaast is het mogelijk dat een consulent van Helpende Handen meedenkt in situaties waarin u betrokken kunt zijn.

Inzicht

Wetenschap voor Gods aangezicht

We zijn blij met de verschijning van dit boek waarin bijdragen van meerdere Nederlandstalige wetenschappers staan. Zij laten zien dat geloof en wetenschap met elkaar verbonden zijn. Ieder doet dit vanuit zijn eigen wetenschapsgebied en is ervan overtuigd dat we in de wetenschap rekening hebben te houden met de Schepper van deze wereld en met Zijn openbaring. De gangbare wetenschap houdt geen rekening met Gods handelen. De auteurs in dit boek doen dat wel. Zij laten zien dat elke wetenschap zijn eigen vooronderstellingen heeft. Het boek bevat bijdragen over theologie, kerkgeschiedenis, wetenschapsvisie, natuurwetenschappen en biologie. Het gaat ook over klimaatverandering en 'maakbaarheid van het leven.' Gods Woord is het kader voor de artikelen in dit boek. Veel jongeren (en ook ouderen) krijgen te maken met opvattingen in de wetenschap die strijdig zijn met Gods Woord. Dan is het goed dit boek ter hand te nemen. Enkele sprekende zaken willen wij eruit lichten.

Geschiedschrijving

De Bijbel bevat werkelijke geschiedenis, is openbaring van God en geen product van menselijke verbeelding. De historische betrouwbaarheid van de Bijbelse gegevens moet niet gerelativeerd worden. Als dat wel wordt gedaan betekent dit dat de Bijbel wordt gezien als de menselijke verwerking van Gods openbaring. Dan wordt de Bijbelse boodschap ontdaan van haar kracht en ernst. Er is een hoofdstuk gewijd aan de historiciteit van Genesis 1-11 waarin schepping, zondvloed en torenbouw van Babel behandeld worden. We citeren enkele regels van blz. 44 en 45 "Wie uitgaat van de eenheid van het boek Genesis kan geen duidelijk onderscheid maken tussen de historiciteit van de eerste en die van de latere delen...De historiciteit van het eerste Bijbelboek kan niet bewezen worden, maar er zijn wel duidelijke argumenten voor dit standpunt. Dan vormt het boek inderdaad het fundament van de wereldgeschiedenis."

Het Nieuwe Testament over de vroegste geschiedenis

Het Nieuwe Testament gaat uit van de historiciteit van Genesis 1-11. Jezus en de discipelen hebben duidelijk hierover gesproken. We geven enkele regels weer van blz. 77 "Wie de waarachtigheid van de beginhoofdstukken van de Schrift op de helling zet, kan moeilijk de woorden van Jezus en Zijn discipelen nog ernstig nemen. De schepping van één man en één vrouw, Adam en Eva, een historische zondeval met desastreus gevolgen voor de hele mensheid en de schepping waarvoor de mens zorg moest dragen, de Bijbelse chronologie, de wereldwijde zondvloed – het maakt allemaal deel uit van het onderwijs van Jezus en Zijn discipelen. Het is wezenlijk voor de boodschap van het Evangelie dat Jezus naar deze aarde kwam als mens om de mensheid te kunnen verlossen.

God heeft de mensheid na de zondeval niet weggevaagd om daarna nieuwe mensen te scheppen. Hij heeft Zijn Zoon gezonden om de gevolgen van de overtreding van de mens teniet te doen. Daarom hangt het verlossingswerk van Jezus zo nauw samen met de eerste hoofdstukken van Genesis. Gum deze elementen weg uit het Nieuwe Testament, en de boodschap is niet meer intact."

Hermeneutiek

Hermeneutiek was een vak binnen de theologie dat zich bezighield met de regels voor een goede Bijbeluitleg. Nu is hermeneutiek een onderdeel van de moderne filosofie geworden waarbij wordt nagedacht over wat verstaan eigenlijk is. Ook in onze tijd dienen we er van uit te gaan dat we de Bijbel Goddelijk gezag toekennen. De nieuwe hermeneutiek doet dat niet. Die gaat voorbij aan het belangrijke reformatorische inzicht dat de Heilige Geest Zichzelf gebonden heeft aan het door Hem geïnspireerde Woord. Dat houdt in dat de Heilige Geest christenen nooit kan leiden in een richting die daaraan tegengesteld is. In Gods Woord ligt ons houvast. Zo zegt de Bijbel duidelijk dat Adam en Eva de eerste mensen waren. De nieuwe hermeneutiek zegt dat Paulus kind was van zijn tijd. Hij sloot zich aan bij wat de mensen toen dachten, namelijk dat Adam en Eva de eerste mensen waren. Wij weten nu meer. Hetzelfde geldt van vrouwelijke ambtsdragers. Daar is in de nieuwe hermeneutiek plaats voor, terwijl Gods Woord het tegenovergestelde zegt.

De kerkvaders

De kerkvaders in de 1^e en 2^e eeuw gaan uit van de historische betrouwbaarheid van Genesis. Zij bevestigen het gezag van de Schriften als een betrouwbaar en historisch spreken van God. We citeren wat we lezen op blz. 124 "De Vroege Kerk laat het zien: op Zijn Woord kunt u het wagen, op welk vakgebied dan ook. Dat stelt christelijke wetenschappers voor de vraag: Durf ik het Woord van God te vertrouwen wanneer dat aanspraken maakt op mijn terrein van de wetenschap? Met de apostel Petrus gaat dat soms aanvankelijk tegen eigen inzicht in, maar het dan toch wagen en uiteindelijk bevestigd worden: 'Op Uw Woord zal ik het net uitwerpen' (Luk. 5:5)."

Mart-Jan Paul, Wim de Vries, Benno Zuiddam en Jan van Meerten (red.), Inzicht Wetenschap voor Gods aangezicht, paperback, 342 blz., € 19,95. Uitgeverij Labarum Academic, Apeldoorn, ISBN 978 90 8718 7002.

Versijning volgende nr.

Het volgende nummer zal verschijnen D.V. donderdag 10 augustus 2023. Kopij graag binnen **WOENSDAG 19 juli 2023**.

Ontmoetingsdag Urk

Zaterdag 16 september D.V. zal op Urk onze volgende ontmoetingsdag gehouden worden. Noteert u alvast deze datum.

Ambtsdragersconferentie Noordeloos

We zien terug op een goede ambtsdragersconferentie. Ds. Klaassen heeft duidelijk uiteengezet welke gedachten en meningen er

zijn wat betreft man en vrouw-zijn. De Heere bepaalt of we man of vrouw zijn. Dat is geen eigen keuze. We zeggen ds. Klaassen hartelijk dank voor zijn duidelijke en Bijbelse uiteenzetting en beantwoording van de vragen.

CBB

'Bewaar het Pand' is voor mensen met een leesbeperking beschikbaar bij de CBB (Chr. Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden). Tel. 0341-565499, e-mail info@cbb.nl

AvH

Uitnodiging

Achtendertigste Haamstede Conferentie

Deo Volente van maandag 28 augustus t/m woensdag 30 augustus 2023

Locatie

Mennorode, vakantie- en conferentieoord, Apeldoornseweg 185, 8075 RJ Elspeet.
Telefoon: 0577 - 498111, website: www.mennorode.nl, e-mail: info@mennorode.nl

Programma Haamstedeconferentie

28 augustus

11.00 uur:	Ds. W.L. van der Staaij	Opening
15.00 uur:	Ds. D. Breure	Horatius Bonar en het geloof
16.30 uur:	E.J. Verbruggen	Pastoraat bij echtscheiding
20.00 uur:	Ds. J.C. den Ouden	Geestelijke blijdschap (1)

29 augustus

9.30 uur:	Ds. L. de Wit	Jozua en de verdeling van het land; {Kaleb in de schaduw van Jozua} (1)
11.00 uur:	Ds. C.J. Meeuse	Hoe functioneren de beloften voor Israël in het hart van de prediker en in zijn prediking?
15.30 uur:	Ds. H. Korving	De waarde van de rustdag
20.00 uur:	Ds. J.C. den Ouden	Geestelijke blijdschap (2)

30 augustus

9.30 uur:	Ds. L. de Wit	Jozua en de verdeling van het land; {de nakomelingen van Jozef} (2)
11.00 uur:	Ds. K.J. Kaptein	Sluiting

Sprekers

Ds. D. Breure	Hervormd predikant (PKN) te Kockengen
Ds. K.J. Kaptein	Hersteld Hervormd predikant te IJsselmuiden-Grafhorst
Ds. H. Korving	Christelijk Gereformeerd predikant op Urk
Ds. C.J. Meeuse	Emeritus predikant Gereformeerde Gemeenten te Arnemuiden
Ds. J.C. den Ouden	Hersteld Hervormd predikant te Sint Maartensdijk
Ds. W.L. van der Staaij	Christelijk Gereformeerd predikant te Scheveningen
Dhr. E.J. Verbruggen	Pastoraal werker in de Gereformeerde Gemeente te Dordrecht
Ds. L. de Wit	Hervormd predikant (PKN) te Ede

Aanmelding

Aanmelding via onze website www.haamstedeconferentie.nl/aanmelden, gevolgd door overmaking van de kosten vóór 22 augustus 2023 op rekeningnummer **NL 98 SNSB 0706 0459 71** t.n.v. **Haamstede Conferentie**.

Namens de stuurgroep Haamstedeconferentie,

B.S. van Groningen, coördinator, voor nadere informatie kunt u contact met hem opnemen.
078 - 6815655 / 06 5332 1987, bsgroningen@kliksafe.nl

De hemel geopend | Mary Winslow
Gebonden, 393 blz., € 19,90. Uitgeverij Den Hertog, Houten.
ISBN 978 90 331 3226 1.

De ondertitel luidt: "Een selectie uit haar correspondentie, samengesteld door haar zoon, Octavius Winslow." Mary Winslow (1774-1854) heeft veel meegemaakt in haar leven. Kort na haar emigratie naar New York met tien kinderen, stierf haar jongste dochtertje. Nog voordat dit kind begraven was kreeg zij bericht dat haar man gestorven was.

Maar de Heere gaf haar de belofte dat haar gezin onverdeeld zou zijn in de hemel. Eén van haar kinderen was de bekende predikant Octavius Winslow. In de brieven zien we Mary Winslow in haar hart. Over veel zaken heeft zij geschreven. Het slot van een brief waar boven staat 'Hemels vooruitzicht' willen wij citeren. Blz. 31: "Lieve vriend, denk meer aan de plaats waar we ons dagelijks naartoe haasten en minder aan de plaats die we zo snel zullen verlaten. Mijn ziel verheugt zich in God mijn Zaligmaker, en besef, terwijl ik schrijf, dat alles wat Hij gezegd heeft waar is, niets dan de *waarheid*. Verheug u met mij. Ik sta als tussen de aarde en de hemel en kan zien hoe armzalig de prullen van de aarde zijn en hoe verrukkelijk en heerlijk het vooruitzicht op de hemel is. Vaarwel voor dit moment. Moge Zijn aanwezigheid met u zijn, Die de woestijn kan doen bloeien als een roos."

COLOFON

Dit blad wordt om de veertien dagen uitgegeven door de stichting Bewaar het Pand. ISSN nummer: 0166 - 4646

REDACTIELEDEN

Ds. A. van Heteren, ds. M.A. Kempeneers en ds. W.L. van der Staaij

REDACTIE ADRES

Ds. A. van Heteren, Vlaak 10, 8321 RV Urk, T 0527-688978
E a.vanheteren@kliksafe.nl

ABONNEMENTEN

P.J. Boers, Bergstoep 46C, 2959 AC Streefkerk. T 0184-669116
E pand@solcon.nl NL37 INGB 0000 7043 50 t.n.v.
Stichting Bewaar het Pand te Streefkerk.
Abonnementsprijs € 32,- per jaar.
Abonnementsprijs Verenigde Staten en Canada \$ 38,- per jaar.
Advertentietarieven op aanvraag.

DR. P. DE VRIES

DR. M. KLAASSEN

DR. B.J. SPRUYT

THEOLOGISCHE TOERUSTING

23/24

- ▶ **PERSONEN UIT DE KERKGESCHIEDENIS**
VOOR ALLE GEÏNTERESSEERDEN / P. DE VRIES
WOENSDAGAVOND / NUNSPEET OF MAARTENSDIJK
- ▶ **HET REVEIL, TOEN EN NU**
ACADEMISCH / HBO-NIVEAU / B.J. SPRUYT
ZATERDAGMORGEN / DRIEBRUGGEN
- ▶ **DE ORDE VAN HET HEIL**
ACADEMISCH / HBO-NIVEAU / P. DE VRIES
ZATERDAGMORGEN / DRIEBRUGGEN
- ▶ **DE CHRISTELIJKE KERK EN HET JOODSE VOLK.
DE BETEKENIS VAN HET BOEK OPENBARING.**
ACADEMISCH / HBO-NIVEAU / P. DE VRIES
DONDERDAGAVOND / GOUDA
- ▶ **CLOSE READING VAN DE HEBREEUWSE
TEKST VAN EZECHIËL**
ACADEMISCH / HBO-NIVEAU / P. DE VRIES
DONDERDAGMORGEN / MAARTENSDIJK
- ▶ **CHRISTELIJKE ETHIEK NA DE SEKSUELE REVOLUTIE**
ACADEMISCH / HBO-NIVEAU / M. KLAASSEN
ZATERDAGMORGEN / DRIEBRUGGEN

VOOR VERDERE INFORMATIE ZIE:
WWW.GODSVRUCHTENWETENSCHAP.NL

Zendingsdag Chr. Geref. Kerk. Elburg wordt gehouden op D.V. 26 juli 2023

Locatie: Ger. Gem. Nunspeet
Adres: Brinkersweg 17, 8071 GR Nunspeet

Aanvang 's morgens: 10:30
Opening: Ds. J. de Bruin – Rotterdam-Kralingen
Ds. C.M. Buijs – Elspeet

Aanvang 's middags: 14:00
Prof. dr. A. Baars – Woudenberg
Ds. M.A. Kempeneers – Barendrecht
Sluiting: Ds. J. de Bruin – Rotterdam-Kralingen

VAN STAVEREN
begrafenisverzorging

Met aandacht, zorg en respect

Dag en nacht bereikbaar (0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begrafenissen

Vraag vrijblijvend het boekje "Mijn Laatste Wens".

www.vanstaverenbegravenissen.nl
info@vanstaverenbegravenissen.nl